

УДК 371.13:372.4

ТКАЧЕНКО Катерина Олександрівна
старший викладач кафедри початкової освіти
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
e-mail: katrya007@gmail.com

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ В УЧНІВ

***Анотація.** У статті розглянуто основні погляди науковців щодо використання інтерактивних технологій під час підготовки вчителя початкових класів до формування комунікативних умінь в учнів початкових класів. Проаналізовано класифікацію та особливості використання інтерактивних технологій під час підготовки вчителя початкових класів.*

***Ключові слова:** комунікація, компетенція, комунікативна компетентність, педагогічне спілкування, інтерактивні технології, новітні технології.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти основним напрямком модернізації вищої педагогічної школи України визнано особистісно орієнтовану спрямованість усієї її системи роботи, за якої засобом формування професійних рис студентів є навчальний предмет та засвоювана студентами інформація. За таких умов забезпечити самовдосконалення, розвиток та саморозвиток студентів, реалізацію їх природних задатків допоможе саме особистісно орієнтовані освітні технології. Завдяки інтерактивним технологіям підвищується активність учасників навчального процесу та культивується толерантне ставлення до особистості.

Отже, аналіз стану використання інтерактивних технологій у практиці початкової школи та досвіду підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання означених технологій свідчить про невідповідності між: оновленими освітніми цілями щодо забезпечення навчальної і соціальної взаємодії учнів у навчально-виховному процесі та низьким рівнем організації цієї діяльності на практиці; потребами сучасної школи щодо високого рівня готовності вчителів початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій і відсутність ефективного змісту підготовки майбутніх учителів початкових класів до відповідного виду діяльності; сучасними вимогами до науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій і недостатністю необхідних науково-методичних матеріалів [5].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема професійної підготовки учителя початкових класів досить широко представлена в психолого-педагогічній літературі. У загальнотеоретичному плані вона розроблена у працях: І. Зязюна, М. Вашуленка, І. Пальшкової, О. Комар, О. Савченко, Л. Хомич, Л. Коваль, О. Біди, О. Пометун, О. Семенов, Л. Пироженко, та ін.

Мета статті. Розглянути основні погляди науковців щодо використання інтерактивних технологій під час підготовки вчителя початкових класів до формування комунікативних умінь в учнів початкових класів. Проаналізовано класифікацію та особливості використання інтерактивних технологій під час підготовки вчителя початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивне навчання складається із декількох технологій, в основі яких групова робота учнів [8, с. 9]. Проаналізувавши наукову літературу з цього питання, ми розширили та удосконалили поняття «інтерактивні технології». На наш погляд, інтерактивні технології – це організація навчального процесу, під час якого створюються комфортні умови для розвитку кожної особистості, відбувається взаємодія всіх учасників навчання, окреслений чітко спланований результат навчання. Саме на активній комунікації всіх учасників освітнього процесу ґрунтується інтерактивна діяльність.

Ми погоджуємося з думкою О. Пометун і Л. Пироженко [7, с. 7] щодо класифікації інтерактивних технологій: технології опрацювання дискусійних питань («Займи позицію», «Метод прес», дискусія); технології колективного (групового) навчання («Ажурна пилка», навчаючи – учись, мозковий штурм); технології ситуативного моделювання (інсценізація, рольова гра); технології кооперативного навчання (змінювані трійки, робота в парах, робота малими групами, два-чотири-всі разом та ін).

Така діяльність передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем на основі аналізу відповідної навчальної ситуації і виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою. Інтерактивне навчання змінює звичні ілюстративні форми на діалогічні, що ґрунтуються на взаємодії та взаєморозумінні. Враховуючи вищесказане, можна відзначити такі методичні особливості організації інтерактивного навчання: застосування проблемних ситуацій та формулювань, відповідна організація навчального простору, що сприяє діалогу, мотиваційне забезпечення спільної діяльності, дотримання правил навчального співробітництва, використання комунікативних методів і прийомів, оптимізація системи оцінювання процесу та результатів спільної діяльності, розвиток навичок самоаналізу і самоконтролю індивідуальної та групової діяльності [5].

У професійній підготовці майбутнього вчителя щодо розвитку його інтерактивних умінь визначальне місце посідає наукова школа педагогічної майстерності І. Зязюна [2]. Особлива увага в ній надається забезпеченню особистісної свободи школярів, стимулюванню рефлексії учнів, включенню у навчальний процес не лише пізнавальної, а й почуттєво-особистісної сфери дитини, трактуванню навчального заняття як мистецького дійства. Такий підхід, на думку представників наукової школи І. Зязюна, може забезпечити вчитель, який володіє дидактичними, перцептивними, організаторськими, комунікативними вміннями, має високий рівень педагогічної уяви, емпатії, рефлексії, творчості [4].

У процесі підготовки майбутнього вчителя до формування комунікативних умінь учнів обов'язковим є опанування ним ефективних технологій, спрямованих на розвиток не тільки особистості, а й зокрема комунікативних навичок. Ми вважаємо, що найбільш ефективними в роботі з учнями є технології співробітництва.

Найбільш уживаними під час навчання лінгводидактики є такі інтерактивні методи, як: під час фронтальної роботи – "Ажурна пилка", "Мікрофон", "Мозковий штурм", під час кооперативної роботи – "Карусель", "Акваріум", під час рольових ігор – "Обери позицію", метод "ПРЕС", тощо. Але важливим є той факт, що необхідно виконувати всі визначені умови ефективності навчання студентів: "враховувати мотиви навчання, створювати позитивну атмосферу навчального процесу, використовувати суб'єктивний досвід учнів (слухачів), ... створювати ситуації успіху, демонструвати можливість використання набутих знань у практичній діяльності, використовувати різноманітні методи навчання, форми організації навчального процесу" [8, с. 29].

Як зазначає О. Павлик, безпосередньо на заняттях з методики викладання української мови доцільним буде програвання ролей учителя-словесника, учнів різних вікових категорій з урахуванням психологічних особливостей віку школярів, шкільної адміністрації, членів методичного об'єднання; пошук виходу із заданої комунікативно-ігрової ситуації. Аналіз ходу гри та досягнутих результатів сприяє тому, що студенти усвідомлюють себе, власні дії, переживання, прийоми саморегуляції, нові утворення, які виникають у їхньому пізнавально-комунікативному досвіді. Таким чином, ігрові форми і методи дозволяють створити ситуації, включаючись у які студенти оволодівають методичною майстерністю, мистецтвом швидко та ефективно виконувати навчально-педагогічні завдання, удосконалюють комунікативні вміння, розвивають самостійність мислення [5].

Також при застосуванні інтерактивних технологій необхідно дотримуватися принципу систематичності. Цю думку поділяє і Л. Кратасюк, яка зазначає, що "важливо в навчально-виховному процесі передбачити системне використання інтерактивних методів навчання, досягаючи на кожному з етапів пізнання раціонального співвідношення парної, групової та самостійної діяльності" [3, с. 3].

У молодшому шкільному віці групове навчання розширює діапазон важливих для цього віку ігрових форм навчання, воно сприяє поглибленому розумінню предметів завдяки інформаційному обміну між учнями, кращому усвідомленню використовуваних способів розумових дій через екстеріоризацію змісту мислення, намагання підвищити доказовість своїх суджень, розвитку мотивів співробітництва та ініціативної поведінки. Всередині груп панує атмосфера ділового й зацікавленого співробітництва. Рольова гра підпорядковується дидактичній меті і застосовується для оволодіння пропедевтичними вміннями та набуття конкретних навичок проведення уроку, які вдосконалюються під час проходження педагогічної практики безпосередньо на робочому місці вчителя [1].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, в основі інтерактивних технологій лежать комунікативні дії, які у свою чергу забезпечують зворотній зв'язок та взаємодію всіх учасників інтеракції. Також необхідно зазначити, що саме інтерактивні технології сприяють гуманістичному спрямуванню сучасної системи освіти та толерантному ставленню до особистості. Особистісно орієнтоване навчання, яке в останній час культивується на теренах вітчизняного школознавства, на нашу думку, неможливе без залучення у систему освіти новітніх технологій. Як результат, підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання новітніх технологій у їх подальшій професійній діяльності є пріоритетним завданням сучасної вищої школи.

Список використаної літератури

1. Зорочкіна Т. С. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до роботи з обдарованими учнями початкової школи: дис. .... канд. пед. наук: 13.00.04 / Зорочкіна Тетяна Сергіївна. – Черкаси. – 2011. – 379 с.
2. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник для вищих педагогічних закладів / І. А. Зязюн, Л. В. Крамусенко, І. Ф. Кривонос [та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 348 с.
3. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: Розвиток комунікативних і мовленнєвих умінь / Л. Кратасюк // Дивослово. – 2004. – №10. – С. 2–11.
4. Павленко Н. О. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04. «Теорія і методика професійної освіти» / Н. О. Павленко; АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Київ, 2008. – 21 с.
5. Павлик О. А. Інтерактивні технології в підготовці вчителя-словесника [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/1145/1/05poapvs.pdf> 187
6. Побірченко Н. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій / Н. Побірченко, Г. Коберник // Початкова школа. – 2004. – № 10. – С. 8–10.
7. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук., метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; [за ред. О. І. Пометун.]. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с. : іл. – ISBN.
8. Сиротенко Г. Шляхи оновлення освіти: Науково-методичний аспект / Г. Сиротенко // Інформаційно-методичний збірник. – Х.: Видав. гр. «Основа», 2003. – 96 с.

References

1. Zorochkina T. S. Pedagogical conditions of preparation of teachers to work with gifted students of primary school: Dis. .... candidate. ped. Sciences: 13.00.04 / Zorochkina Tatyana. – Cherkasy. – 2011. – 379 p. 96
2. Zyazyun I. A. Pedagogical skills: a textbook for higher educational institutions / I. A. Zyazyun, L.V. Kramuschenko, J.F. Kryvonos [et al.] Ed. I.A. Zyazyuna. – K.: High School, 1997. – 348 p.
3. Kratasyuk L. Interactive teaching methods: The development of communication and language skills / L. Kratasyuk // Dialogist. – 2004. – №10. – P. 2-11.
4. Pavlenko N. O. Preparing future teacher of primary school teachers to use interactive technology: Author. Dis. on competition sciences. degree candidate. ped. Sciences specials. 13.00.04. "Theory and Methods of Professional Education" / N.O. Pavlenko, Ukraine Pedagogical Sciences, Institute of Pedagogy. Education and Education doroslyh. – Kyiv, 2008. – 21 p.
5. Pavlik E.A. Interactive technologies in training teacher-language and literature [electronic resource]. – Access: <http://eprints.zu.edu.ua/1145/1/05poapvs.pdf> 187
6. Pobirchenko N. Interactive learning system of new educational technologies / Pobirchenko N., D. // Kobernik Elementary School. – 2004. – № 10. – P. 8-10.
7. Pometun O.I. Current lesson. Interactive learning technologies: science. method. guidances. / A.I. Pometun, L.V. Pyrozhenko; [Ed. A.I. Pometun.]. – K.: Publishing ASK, 2004. – 192 p. : Il. – ISBN.
8. G. Syrotenko By updating educational, scientific and methodological aspects / G.A. Syrotenko // Information and methodical collection. – X: Issued. g. "Base", 2003. – 96 p.

TKACHENKO Kateryna Olexandrivna,

Ph.D., senior teacher of primary education of Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy
e-mail: katrya007@gmail.com

INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN TRAINING PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO THE FORMATION COMMUNICATIVE SKILLS OF STUDENTS

Summary. The article deals with the basic views of scientists on the use of interactive technologies in the training of teachers of primary school to the formation of communicative skills to primary school pupils. The analysis and classification features interactive technologies while preparing primary school teacher.

Purpose. The purpose of the article is to consider the basic views of scientists on the use of interactive technologies in the preparation of teachers of elementary school to the formation of communicative skills of primary school pupils. To classify and analyse features of using of interactive technologies in the preparation of primary school teacher.

Results. The basis of interactive technologies are communicative action, which in turn provide feedback and interaction of all participants of the interaction. Also it should be noted that it is interactive technologies facilitate channeling of modern humanistic education and tolerance towards. Individually oriented education, which

recently cultivated, in our opinion, it's can't be without the involvement of the education system in the latest technology. As a result, training of primary school teachers to use new technologies in their future professional activity is a priority of modern higher education.

Originality. The development of interactive technologies is thoroughly analysed.

Conclusion. Using of primary school teachers of interactive teaching technologies should ensure: the targeted establishment of contacts and positive emotional experiences of communicative interaction in the process to create a positive learning environment; harmonious combination of cognitive and physical activity of students; motivation and activation reflection of students in the educational process.

Keywords: *communication, competence, communicative competence, pedagogical communication, interactive technology, the latest technology.*

*Одержано редакцією 09.02.2016
Прийнято до публікації 11.02.2016*